

nost práce v průmyslových laboratořích. K obnově aplikované psychologie došlo v Sovětském svazu v 50. letech. Podobně tomu bylo s určitým zpožděním i v ostatních východoevropských a středoevropských zemích.

Uvědomění si **citlivosti psychologie práce a řízení na ideologické kontexty** je nezbytné při interpretaci a porozumění některým pojmům, jako je pracovní motivace, způsoby překonávání zátěže, hodnocení výkonnosti, které byly na Západě a na Východě chápány odlišně.

Z. Bureš – spolehlivost výkonu

Je nespornou zásluhou Jana Doležala (viz výše) a Zbyňka Bureše (nar. 1924), že u nás v letech 1948–1965 nedošlo k takovému úpadku psychologie, jaký nastal v jiných středoevropských a východoevropských zemích. Oponovali likvidátorským tendencím v psychologii, ať už šlo o snahy popírat psychologii jako objektivní vědu nebo o tendence pokládat psychologii za pouhou součást fyziologie nebo pedagogiky. Zároveň čelili snahám, které z kritiky zneužívání psychologie, psychotechnického zkoumání a testových metod dospívaly k paušálnímu zamítání použití psychologických poznatků ve společenské praxi nebo k podceňování jejich významu. Vytvořili moderní koncepci psychologie práce spojující výzkumnou a aplikační aktivitu v oboru. Z. Bureš studoval na FF UK angličtinu, později filozofii, sociologii a nakonec psychologii. Mezi jeho učitele patřili JOSEF STAVĚL (viz výše), CYRIL STEJSKAL (viz kapitola Myšlení) a JAN DOLEŽAL (viz výše). Ukončil rigorózní práci o úloze psychologie v prevenci úrazů. Již jako student začal pracovat v Ústavu lidské práce, později v roce 1955 přešel do Výzkumného ústavu dopravního a konečně roku 1960 do Psychologického ústavu UK.

Z. Bureš píše: *„ke světlým stránkám té doby patřily zkušenosti ze zdravotnického útvaru Výzkumného ústavu dopravního, který vedl MUDr. Václav Baudiš. Shromáždil kolem sebe řadu skvělých odborníků – hygienika prof. Čančíka, fyziologa práce doc. Eduarda Benu a generála zdravotnictva v. v. MUDr. Dominika Čapka, ruského legionáře, zakladatele letecké fyziologie a velkého přítele psychologie. Šlo o pracoviš-*

tě velkého intelektuálního a morálního potenciálu. Druhé období se týkalo laboratorně experimentálního výzkumu v Psychologickém ústavu UK, kde prof. Doležal založil vlastně implicitně pražskou experimentální školu, na kterou se neprávem obecně zapomíná.“

Z. Bureš shrnul výsledky svého dlouholetého výzkumu v monografii „Psychologie spolehlivosti výkonu“ (1979). Nejznámější prací Z. Bureše je kniha „Psychologie práce a její užití“ (1967).

V roce 1957, v době oživení československé psychologie, byl Z. Bureš zvolen předsedou psychologie práce Československé psychologické společnosti a později v roce 1966 i vědeckým tajemníkem této společnosti až do začátku normalizace. Roku 1989 v listopadových podmínkách se chopil iniciativy a spolu se skupinou zainteresovaných kolegů založil Českou asociaci psychologů práce a organizace.

Aplikovaný výzkum a odborná práce se rozvíjely zejména v ústavech spadajících pod ministerstva a odbory. Dále se psychologie práce udržela na univerzitních pracovištích (kromě pražského, o kterém pojednáváme detailně, to byl v Brně B. Chalupa aj.) a prostor našla i ve velkých podnicích. Pozornost se soustředila na pracovní způsobilost, pracovní podmínky, pracovní zátěž a únavu, na otázky zdraví a bezpečnosti v rizikových profesích, zejména v průmyslu, energetice, v dopravě silniční i železniční. Téměř veškerá aplikačně výzkumná činnost se prováděla a byla regulována v rámci státních a rezortních pětiletých výzkumných plánů. Též se ukázalo, že původní zaměření na výběr a poradenství je příliš úzké a že je zapotřebí obohatit program výzkumu i o aplikace v oblastech, jako je motivace k práci i odměňování, organizace práce, nácvik pracovních činností či zvyšování bezpečnosti práce, úzké a efektivní spolupráce psychologů s ekonomy, techniky, lékaři, pedagogy a sociology.

Velká pozornost byla věnována též **výuce psychologie práce a řízení pro nepychology** včetně postgraduálních kurzů pro řídicí pracovníky, které byly realizovány na Vysoké škole ekonomické.